

ED-07

สภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข
เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

State of The Participatory Learning Management Based on the Buddhist Integral Theory
and Learning with Happiness to Enhance Primary Students' Emotional Quotient

ณัฐพงษ์ พลหน่วยตระกูล¹ เกียรติสุตา ศรีสุข² น้าผึ้ง อินทะเนตร³ และศักดิ์ดา สวาทยานันท์⁴

Nuttapong Phonnuaytrakoon¹, Kiatsuda Srisuk², Nampueng Intanate³, and Sakda Swathanan⁴

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{2,3,4} ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อีเมล: nutt@k@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 3) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) แบบตรวจสอบรายการปฏิบัติการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม จำนวน 18 ข้อ 2) แบบสอบถามระดับความคิดเห็น จำนวน 99 ข้อ และ 3) ข้อคำถามปลายเปิด คำดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ค่าความมีอำนาจจำแนกจากการทดสอบค่า t (t-test) ของข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 1.88 - 6.02 และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันวางแผนและตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันประเมินและสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน โดยผลจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้

คำหลัก: ความฉลาดทางอารมณ์ ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the state of participation in EQ development of primary school students 2) to study the state of learning management based on the Buddhist Integral Theory in EQ development of primary school students and 3) to study the state of learning management based on the concept of Learning with Happiness in EQ development of primary school students. The target groups consisted of 110 primary school teachers in Nonthaburi Province subjected by applying a purposive sampling method. The research instrument was a questionnaire on teachers' opinion on the state of learning management, consisted of 3 parts – 1) 18 checklists on participatory learning management, 2) 99 Likert-scale questionnaires on teachers' opinion and 3) 3 open-ended questions asking about guidelines for the future development. The Item-Objective Congruence (IOC) was used to evaluate the items of the questionnaire, they had the scores from 0.80 to 1.00. The discriminative item analysis was calculated by t-test, their values were from 1.88 to 6.02. The reliability value was calculated by using Cronbach's alpha, its value was 0.96. The data were analyzed for percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the participatory action in developing learners' EQ were at the highest level in 3 topics which were 1) teachers and school administrators jointly planned and decided on ways to develop learners' EQ. 2) Teachers and school administrators jointly carry out activities related to the continuous development of learners' EQ. and 3) teachers and school administrators jointly assess and reflect on the activities which were related to the learner's EQ development. The teachers' opinions on the state of learning management based on the Buddhist Integral Theory to enhance primary students' EQ at the Overall was at a high level. The teachers' opinions on the state of learning management based on the concept of Learning with Happiness to enhance primary students' EQ overall was at a high level. The results from this study can be utilized in the development of The Participatory Learning Management Model Based on the Buddhist Integral Theory and Learning with Happiness to Enhance Elementary Students' Emotional Quotient.

Keywords: Emotional Quotient, Buddhist Integral Theory, Learning with Happiness, Participatory Learning Management

บทนำ

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการ ประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้เต็มตามศักยภาพ สารสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ไม่ละเลย ความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ทักษะกระบวนการที่จำเป็นในชีวิต ค่านิยม เจตคติ คุณธรรมจริยธรรม รวมถึงการพัฒนาด้านอารมณ์และสังคมของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาของ วรภัทร์ ภู่งริณู (2551) ที่อธิบายว่า การเรียนรู้สมัยใหม่เน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ไม่ใช่เพียงการพัฒนาสติปัญญาทางสมองของผู้เรียนเพียง อย่างเดียว เนื่องจากความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาปัญญาทั้งร่างกาย ฐานใจ และฐานคิด ควบคู่กันไป การพัฒนาคนควรให้เหมาะกับช่วงวัย โดยในช่วงวัยเด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา “ฐานกาย” ให้เด็กได้ฝึกจับของ เล่น ฝึกการใช้ร่างกาย ฝึกการบริหารกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนช่วงวัยรุ่นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา “ฐานใจ” ฝึกให้เกิด ความรักความเข้าใจต่อเพื่อน ฝึกการพูดจาที่ดี ฝึกด้านอารมณ์ความรู้สึก ฯลฯ และการพัฒนา “ฐานคิด” ซึ่งเป็นการพัฒนา สติปัญญาทางสมองจะได้ผลดีในช่วงอายุ 15-21 ปี การจัดการเรียนรู้จึงควรให้เหมาะกับวัยผู้เรียน การเร่งพัฒนาฐานคิดตั้งแต่วัย เล็กเกินไป ทำให้ฐานกายและฐานใจบกพร่อง ทำให้เด็กขาดความเข้าใจตนเอง และขาดความรักความเมตตาที่มีต่อผู้อื่น ซึ่ง พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ได้แก่ การมีจิตอาสา การเห็นใจผู้อื่น การควบคุมตนเอง การมีค่านิยมที่ดี ความสามารถในการแยกแยะกุศลและอกุศล รวมถึงความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2545) อธิบายว่า แนวคิดที่มุ่งเน้นพัฒนาคนด้านเชาว์ปัญญาเพียงอย่างเดียวเหมือนในอดีตนั้น ก่อให้เกิด ผลเสียที่ตามมาซึ่งมีการศึกษาวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีเชาว์ปัญญาสูง กลับล้มเหลวในการเป็นผู้บริหาร เพราะขาด ความเข้าใจมนุษย์ และขาดการมีปฏิสัมพันธ์และอารมณ์ที่ดีกับบุคคลอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Labby, Lunenburg and Slate (2013) ที่ว่าการมีเชาว์ปัญญาสูงเพียงอย่างเดียวไม่ได้บ่งชี้ความสำเร็จในชีวิต เพราะในความเป็นจริงชีวิตต้องได้รับการ พัฒนาทักษะและความสามารถในด้านอื่นอีกมากมาย ความฉลาดด้านสติปัญญา (IQ) ส่งผลเพียงเล็กน้อยต่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลความสำเร็จ ได้แก่ ความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความโชคดี โดย จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญยิ่งต่อสัมฤทธิ์ผลและความสำเร็จทางอาชีพ ในทำนองเดียวกัน Mayer, Salovey, and Caruso (2000) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นการสร้างแรงกระตุ้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อ สร้างสรรค์การทำงานและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข จากการศึกษาเอกสารที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาด ทางอารมณ์ในหลายด้านทั้งปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคล ปัจจัยภายนอกที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของบุคคล รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของบุคคลในมิติต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนให้ได้ต้อง คำนึงถึงปัจจัยในด้านต่าง ๆ แบบองค์รวม การปลูกฝังพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์จึงต้องร่วมมือกันระหว่าง สถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย

จากการศึกษาพบว่า หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ได้ ดังที่ กุสุมา เมฆะวิภาต (2560) ได้ศึกษาการบูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียนด้วยการเรียนรู้และ การดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองและพระสงฆ์ ช่วยสร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย และยังทำให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่พึง

ปรารถนา มีการสร้างความสามัคคีกับผู้อื่น รู้หลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ การบูรณาการพุทธธรรมในสถานศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนได้แสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม รู้จักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา และมีจิตสำนึกในการใช้หลักธรรมเพื่อฝึกตนให้มีสติเข้าไปกำกับตามคู้รู้ทันพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจของตน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางพุทธศาสนาเป็นฐานในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน โดยทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นโดย อรทัย มีแสง (2555) บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องกฎต่าง ๆ ตามธรรมชาติตามหลักหลักนิยาม 5 ซึ่งเป็นการอธิบายกฎของธรรมชาติที่เห็นว่าโลกและชีวิตมีความสัมพันธ์อิงอาศัยกัน เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยและหลักอิทัปปัจจยตาหรือปฏิบัติสมุปปาท ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธภาคปฏิบัติได้เสนอแนวทางในการพัฒนาจิตอันส่งผลต่อการปรับปรุงพฤติกรรมของมนุษย์ให้พึงประสงค์ ด้วยการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล การปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจริต หรือธรรมชาติที่แตกต่างกันของลักษณะมนุษย์ และการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตถ์ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่ดำรงตนเป็นสมณะเพศ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) การรับรู้และเข้าถึงอารมณ์จิตใจของตนเองและผู้อื่น 2) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง และ 3) ความสามารถในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังที่ กิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) ได้อธิบายความสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีความสุขในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ว่า ช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตมีความสุข สดชื่นเบิกบาน รู้จักรักผู้อื่น เผื่อแผ่ความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีจากประสบการณ์ที่ได้รับ และพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง และยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ด้วยการจัดการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขเด็กจะต้องได้รับการฝึกให้ยอมรับในจุดเด่นจุดด้อยของตัวเอง ทั้งพ่อแม่และครูควรเข้าใจในความแตกต่างในธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างให้เด็กเกิดความรักและศรัทธา เมื่อเด็กมีความรักและศรัทธาก็จะสนใจและเห็นคุณค่าในการเรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้ในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย มีการกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิด มีกิจกรรมในการเรียนอย่างหลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยให้นักเรียนได้ใกล้ชิดกับสิ่งที่นักเรียนอยากเรียนรู้และอยากเป็น นักเรียนก็ย่อมจะเห็นคุณค่าในการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การที่นักเรียนได้รับการยอมรับ นักเรียนก็จะรู้จักตนเอง ยอมรับสภาวะแห่งตนไม่ดูถูกตนเอง ไม่โทษคนรอบข้าง ใจกว้างและพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทั้งผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การรับรู้และเข้าถึงอารมณ์จิตใจของตนเองและผู้อื่น 2) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง และ 3) ความสามารถในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้เรียนตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ และแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางไปใช้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในจังหวัดนนทบุรี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 110 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การตรวจสอบรายการปฏิบัติการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (Checklist) จำนวน 18 ข้อ 2) การสอบถามระดับความคิดเห็น ด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 0-4 (Rating Scale) จำนวน 99 และ 3) ข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข จำนวน 3 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคูณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุขเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงเฉพาะหน้า (Face Validity) ด้วยการให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทจำนวน 1 คน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา โดยข้อคำถามที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (สมบุรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ 2544: 158) จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญพบว่า แบบสอบถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วมาวิเคราะห์หาคูณภาพของเครื่องมือ ด้วยการหาค่าความมีอำนาจจำแนกจากการทดสอบค่า t (t-test) และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2540: 42) และแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นสูงจะมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.71 ขึ้นไป (เกียรติสุดา ศรีสุข 2552: 144) ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามพบว่า ข้อคำถามจำนวน 99 ข้อ มีค่า t ตั้งแต่ 1.88 - 6.02 และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้วยตนเอง โดยนำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยไปขออนุญาตสอบถามครูกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2564

4. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1) ทาค่าความถี่ และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติของครูและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยหาค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมและรายด้าน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับการปฏิบัติ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ 0.00 – 0.80	หมายความว่า	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมาก
ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ 0.81 – 1.60	หมายความว่า	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ 1.61 – 2.40	หมายความว่า	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ 2.41 – 3.20	หมายความว่า	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ 3.21 – 4.00	หมายความว่า	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3) วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุข จำแนกตามผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามครั้งนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 16 คน (ร้อยละ 14.55) และเป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน (ร้อยละ 85.45) ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 16 คน (ร้อยละ 14.55) มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 30 คน (ร้อยละ 27.27) มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี จำนวน 40 คน (ร้อยละ 36.36) และมีอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 24 คน (ร้อยละ 21.82) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า “การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” จำเป็นต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน ระดับประถมศึกษาจำนวน 110 คน (ร้อยละ 100) มีความคิดเห็นว่า “ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ” จำเป็นต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 110 คน (ร้อยละ 100) และมีความคิดเห็นว่า “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” จำเป็นต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 110 คน (ร้อยละ 100)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกรายด้าน ดังนี้

1) สภาพการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันวางแผนและตัดสินใจกำหนดแนวทาง/กิจกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน (ร้อยละ 87.27) ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 85.45) และ ครูผู้สอนและ

ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันประเมินและสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน (ร้อยละ 83.63) ตามลำดับ

การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 62.72) ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ร่วมกันวางแผนและตัดสินใจกำหนดแนวทาง/กิจกรรมการที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน (ร้อยละ 65.45) และ ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ร่วมกันประเมินและสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน (ร้อยละ 67.27) ตามลำดับ

2) สภาพการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ตารางที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ที่	ด้าน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
1	การปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล	2.97	0.65	มาก
2	การปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจริต	2.90	0.71	มาก
3	การปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตถ	2.68	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย		2.85	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีลมีค่ามากที่สุด ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ การปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจริต ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.71) และการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตถ ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.83) เป็นลำดับสุดท้าย

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ และสร้างความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ครูผู้สอนนำแนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้อารมณ์เพื่อเสริมสร้างความคิด การมองโลกในแง่ดี และอดทนต่อความเครียด ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.77) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความภูมิใจ พึงพอใจในตนเอง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.70) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.79) ครูผู้สอนนำแนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และเข้าในอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.76) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้สึก และการรับรู้ตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 0.79)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต สูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 0.72$) ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับสิ่งกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาความคับข้องใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 0.79$) และ ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีล มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความภูมิใจ พึงพอใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 0.81$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.78, S.D. = 0.83$) ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจในอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.82$) และครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น ($\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.84$)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 2.78, S.D. = 0.85$) ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ และสร้างความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.71, S.D. = 0.65$) และ ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับสิ่งกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาความคับข้องใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.70, S.D. = 0.87$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 1.85, S.D. = 0.84$) ครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.62, S.D. = 0.91$) และครูผู้สอนนำแนวทางการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยกรอบเสขียวัตร มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจในอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.65, S.D. = .90$)

3) สภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ตารางที่ 2 สภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา

ที่	ด้าน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความหมาย
1	การสร้างความรักและความศรัทธา	2.89	0.71	มาก
2	การเห็นคุณค่าการเรียนรู้	2.96	0.68	มาก
3	การเปิดประตูสู่ธรรมชาติ	2.83	0.68	มาก
4	การเห็นคุณค่าในตนเอง	2.94	0.67	มาก
5	การมีมิตรภาพ	2.90	0.74	มาก
6	การรักษาสมดุลของชีวิต	2.77	0.76	มาก
รวมเฉลี่ย		2.88	0.70	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้มีความสุขในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.70

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการเห็นคุณค่าการเรียนรู้มีค่ามากที่สุด ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 0.68$) รองลงมาได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ($\bar{X} = 2.94, S.D. = 0.67$) การมีมิตรภาพ ($\bar{X} = 2.90, S.D. = 0.74$) การสร้างความรักและความศรัทธา ($\bar{X} = 2.89, S.D. = 0.71$) การเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ($\bar{X} = 2.83, S.D. = 0.68$) และการรักษาสมดุลของชีวิต ($\bar{X} = 2.77, S.D. = 0.76$) ตามลำดับ

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.02, S.D. = 0.70$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้สึก และการรับรู้ตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 3.00, S.D. = 0.66$) ครูผู้สอนแนวคิดการเห็นคุณค่าการเรียนรู้มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ และสร้างความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.98, S.D. = 0.70$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับสิ่งกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาความคับข้องใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.98, S.D. = 0.73$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.91, S.D. = 0.80$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 2.93, S.D. = 0.79$) และ ครูผู้สอนแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น ($\bar{X} = 2.94, S.D. = 0.73$)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความภูมิใจ พึงพอใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.98, S.D. = 0.70$) ครูผู้สอนแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับสิ่งกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาความคับข้องใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.98, S.D. = 0.78$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 0.73$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 2.89, S.D. = 0.76$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้อารมณ์เพื่อเสริมสร้างความคิด การมองโลกในแง่ดี และอดทนต่อความเครียด ($\bar{X} = 2.91, S.D. = 0.70$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเห็นคุณค่าในตนเองมาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่เป็นจริง ($\bar{X} = 2.90, S.D. = 0.70$)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการมีมิตรภาพ สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการมีมิตรภาพ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น ($\bar{X} = 2.96, S.D. = 0.74$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการมีมิตรภาพ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 2.95, S.D. = 0.75$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการมีมิตรภาพ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้สึก และการรับรู้ตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 2.95, S.D. = 0.82$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการมีมิตรภาพ ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการมีมิตรภาพ มาจัด

กิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 2.82, S.D. = 0.84$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการมีมิตรภาพ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ และสร้างความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.79$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการมีมิตรภาพ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้อารมณ์เพื่อเสริมสร้างความคิด การมองโลกในแง่ดี และอดทนต่อความเครียด ($\bar{X} = 2.88, S.D. = 0.76$)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการสร้างความรักและความศรัทธา สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 2.98, S.D. = 0.73$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความภูมิใจพึงพอใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.93, S.D. = 0.71$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจในอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.93, S.D. = 0.81$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการสร้างความรักและความศรัทธา ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.82, S.D. = 0.84$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้อารมณ์เพื่อเสริมสร้างความคิด การมองโลกในแง่ดี และอดทนต่อความเครียด ($\bar{X} = 2.82, S.D. = 0.77$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการสร้างความรักและความศรัทธา มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.74$)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่เป็นจริง ($\bar{X} = 2.88, S.D. = 0.73$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ และสร้างความมั่นใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.69$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความหนักแน่นในอารมณ์ ($\bar{X} = 2.86, S.D. = 0.75$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ ต่ำสุด 3 ข้อ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.78$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.73$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติ มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความภูมิใจ พึงพอใจในตนเอง ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.70$)

ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการรักษาสมดุลของชีวิต สูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการรักษาสมดุลของชีวิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักให้อภัยและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.81$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการรักษาสมดุลของชีวิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้สึก และการรับรู้ตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 2.82, S.D. = 0.84$) และครูผู้สอนนำแนวคิดการรักษาสมดุลของชีวิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่เป็นจริง ($\bar{X} = 2.80, S.D. = 0.78$) ส่วนระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนในด้านการรักษาสมดุลในชีวิต ต่ำสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนนำแนวคิดการรักษาสมดุลของชีวิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดแข็งจุดอ่อนและศักยภาพของตนเอง ($\bar{X} = 2.67, S.D. = 0.74$) ครูผู้สอนนำแนวคิดการรักษาสมดุลของชีวิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเห็นใจผู้อื่น และรู้ถึงความวิตกกังวลของผู้อื่น ($\bar{X} = 2.73, S.D. = 0.82$) และ ครูผู้สอนนำแนวคิดการรักษาสมดุลของชีวิต มาจัดกิจกรรมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง และเข้าใจในอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 2.73, S.D. = 0.75$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้ที่มีความสุขเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน โดยการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันวางแผนและตัดสินใจกำหนดแนวทาง/กิจกรรมการที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันดำเนินกิจกรรมการที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และ ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนร่วมกันประเมินและสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน เนื่องเพราะการมีส่วนร่วมในระดับโรงเรียนเป็นกลไกที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนมากที่สุด ทัศนคติของผู้บริหารส่งผลต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนและการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การดำเนินงานร่วมกันของครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง ด้วยขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบซึ่งเริ่มจากการวางแผนการพัฒนาร่วมกัน การลงมือปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผลการดำเนินงาน เป็นไปตามกระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพตามวงจร PDCA ของศาสตราจารย์เดมมิง (Deming's cycle) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน

การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ร่วมกันวางแผนและตัดสินใจกำหนดแนวทาง/กิจกรรมการที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน และ ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ร่วมกันประเมินและสะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ใด ๆ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 ระบุว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการที่สำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล ศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดคุณภาพการศึกษา ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครู ปฏิบัติการนิเทศ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนด้วยกระบวนการวิจัย บทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์จึงเกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการ ดังที่ สุวิมล ว่องวานิช (2555) ได้อธิบายการเชิงปฏิบัติจริง (Practical Action Research) ว่าเป็นการวิจัยที่บุคคลภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาด้านกระบวนการทำงาน หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงในองค์กร โดยอาศัยการทำงานแบบร่วมมือกัน (Cooperation) ในการวางแผน ตรวจสอบการปฏิบัติงาน และสะท้อนกระบวนการทำงานและผลการทำงาน

2. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนร้อยละ 100 เห็นว่า “ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ” จำเป็นต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับความคิดเห็นในภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยศีลอยู่ในระดับมากและมีค่ามากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการปลูกฝังพฤติกรรมผู้เรียนตามกรอบศีล 5 เป็นแนวทางที่ครูผู้สอนนำไปปรับใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวและสังคมที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งช่วยขัดเกลาผู้เรียนให้เห็นพุทธศาสนิกชนที่ดี การบูรณาการศีล 5 ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่

มุ่งควบคุมไม่ให้เกิดการกระทำที่ไม่ดี อันมีผลต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับ กุสุมา เมฆะวิภาต (2560) ที่เสนอแนวทางการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการฝึกพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน 2 ประการ คือ 1) หลักพรหมวิหาร ข้อมเมตตา และกรุณา ช่วยพัฒนาจิตใจให้เป็นคนโอบอ้อมอารี และมีความสุขในชีวิตได้ ซึ่งเป็นวิธีฝึกที่กระทำได้ง่ายและเห็นผลเร็ว และ 2) ฝึกโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2541: 69-79) อธิบายความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาว่า หมายถึง การพัฒนาชีวิตที่ครบมิติทั้ง 4 ด้าน คือ มิติด้านร่างกาย มิติด้านสังคม มิติด้านจิตใจ และมิติด้านปัญญา ซึ่งเทียบได้กับการพัฒนาชีวิตตามหลักไตรสิกขานั้นเอง

ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยปรับปรุงพฤติกรรมด้วยจริตอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่ไม่พึงประสงค์ ให้เกิดการปรับตัวเพื่อให้ตนเองมีความสุข และเกิดสันติต่อสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักธรรมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ใช้ธรรมที่เป็นเครื่องแก้ไขลักษณะของพฤติกรรมที่แตกต่างของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนที่ก้าวร้าวอารมณ์ร้าย ใช้เจริญเมตตาเป็นเครื่องแก้ไข ผู้เรียนที่ฟุ้งซ่าน คิดเล็กคินน้อย ให้เจริญอาณาปาณสติ ฯลฯ (อรทัย มีแสง, 2555) สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่อธิบายว่า ครูคือบุคคลสำคัญที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจ ชี้นำสร้างทัศนคติให้กับผู้เรียนในการเข้าใจยอมรับตัวเองและยอมรับผู้อื่น รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง และมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก

ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการปรับปรุงพฤติกรรมด้วยด้วยกรอบเสขียวัตรอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมุ่งส่งเสริมบุคลิกภาพ ความระเบียบเรียบร้อย มารยาท และเป็นที่ศรัทธาของผู้พบเห็น ซึ่งบุคลิกภาพนี้เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน ดังผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของ อัจฉรา สุขารมย์ และอังคินันท์ อินทรกำแหง (2548) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยเรียน ได้แก่ บุคลิกภาพ สติปัญญาหรือเชาวน์ปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพจิต อัตมโนทัศน์ ลักษณะความเป็นผู้นำ ทักษะติดต่อการประกอบอาชีพ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีเหตุผล ความพึงพอใจในการทำงาน พฤติกรรมนิสัยทางการเรียน จิตลักษณะความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมการเผชิญความเครียด ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเอง และค่านิยม สอดคล้องกับ ธิราภา สีหะมงคล (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยการวิเคราะห์อภิธานด้วยโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น พบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน 6 ประการ ได้แก่ เพศ สติปัญญา บุคลิกภาพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสถานภาพสมรส

3. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนร้อยละ 100 เห็นว่า “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” จำเป็นต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับความคิดเห็นในภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการเห็นคุณค่าการเรียนรู้ในระดับมากและมีค่ามากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน จัดบทเรียนที่เรียนมีความสัมพันธ์กับสิ่งที่นักเรียนรู้จักมาก่อนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จัดกิจกรรมที่ตอบสนองความสนใจและความถนัดของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จุดดีและจุดด้อย ยอมรับสภาวะแห่งตน ไม่ดูถูกตนเอง มีความแน่วแน่ในการตัดสินใจ และกล้าเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น ดังที่ Arghode (2013) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์เกี่ยวข้องกับการแสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเห็นถึงความสามารถใน

ตนเอง การเปิดรับประสบการณ์ใหม่ การรักษาไว้ซึ่งประสบการณ์เดิมที่ตีงาม และความตระหนักู้ในตนเอง ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการมีมิตรภาพอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยไม่มีอคติ ใช้คำพูดอย่างสร้างสรรค์ มีความสุภาพอ่อนโยนและเป็นมิตรกับผู้อื่น สอดคล้องกับ อมรากุล อินโชนานนท์ (2547:147-152) ที่เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะ 8 ด้านที่บ่งบอกถึงความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก 3-11 ปี ได้แก่ การรู้จักและควบคุมอารมณ์ การพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลและความคิดทางบวก การรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด การเข้าใจและเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน ทักษะในการอยู่ร่วมกัน การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การสื่อสารที่เหมาะสม และความภาคภูมิใจ ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการสร้างความรักและความศรัทธาอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยสร้างความรักและความศรัทธาที่มีต่อครูผู้สอนและวิชาที่เรียนให้กับผู้เรียน ให้กำลังใจและให้โอกาสกับผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก คอยช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อมีปัญหาโดยไม่ใช้อารมณ์ สอดคล้องกับแนวกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ด้วยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการมองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการเปิดประตูสู่ธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนเห็นความสำคัญและนำแนวคิดการเปิดประตูสู่ธรรมชาติไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน เนื่องจากในบางครั้งการเรียนเฉพาะในห้องเรียนอาจจะรู้สึกอึดอัดและคับแคบ นักเรียนจะมีความรู้สึกสดชื่นและมีชีวิตชีวาขึ้นหากได้มีการออกไปนอกห้องเรียน บทเรียนในห้องเรียนแม้จะสนุกสนานและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเพียงใด แต่การเปิดโอกาสให้นักเรียนออกไปนอกห้องเรียนจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเสรี ไม่กดดันและเป็นธรรมชาติมากขึ้น สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2557:10-12) อธิบายแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างอิคิวเด็กนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน ด้วยเสริมสร้างอิคิวจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เป็นการเสริมสร้างอิคิวทางอ้อมจากกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ทุกคนต้องทำ และกิจกรรมในห้องเรียนที่ทุกคนต้องทำ การเสริมสร้างอิคิวจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนี้ สอดคล้องกับหลักการของ Rebecca (1998) ที่ว่าการจัดมุมหรือสร้างบรรยากาศในห้องเรียน (The Comfort Corner) ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความฉลาดทางอารมณ์ เสริมสร้างอิคิวเด็กตามแผนการจัดกิจกรรม และจัดกิจกรรมบูรณาการ ด้วยกิจกรรมอื่นนอกหลักสูตรการเรียนในชั้นเรียน เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข และ ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นด้านการรักษาสมดุลของชีวิตอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขทางใจ และความสุขทางกาย ให้อยู่ในความพอเหมาะพอดี เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่สภาวะแห่งความงอกงามทางอารมณ์ ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2541: 74-75) อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คุณภาพจิต เช่น จิตมีเมตตา กรุณา ฯลฯ สมรรถภาพจิต เช่น จิตมีความมั่นคง เข้มแข็ง ฯลฯ และ จิตมีความสุข มีความเบิกบานสดชื่นผ่องใส ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. เปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษานิเทศก์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ด้วยการดำเนินงานที่เป็นระบบและเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

2. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีได้ โดยเฉพาะศีล 5 เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวและสังคมที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ช่วยขัดเกลาผู้เรียนให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี การบูรณาการ ศีล 5 ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนช่วยควบคุมการกระทำที่ไม่ดีของผู้เรียน อันมีผลต่อตนเองและสังคม

3. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นขั้นเริ่มต้นของกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในชั้นเรียน เนื่องจากผู้เรียนจะพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ ด้วยการจัดสภาพการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย ให้ผู้เรียนรู้สึกอิสระ ปลูกฝังความรักความศรัทธาที่มีต่อครูผู้สอนและวิชาที่เรียนให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากครูและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ ในการวิจัยครั้งต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงของการปฏิบัติของครูผู้สอน ด้วยการประเมินความต้องการจำเป็นของครูผู้สอน เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียนตามลำดับความสำคัญก่อน-หลัง

3. ควรมีการศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ ตามรูปแบบ/แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธและการเรียนรู้อย่างมีความสุขทั้งในส่วนของความฉลาดทางอารมณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2545). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กรมสุขภาพจิต. (2557). *คู่มือจัดกิจกรรมเสริมสร้างอีคิวนักเรียน สำหรับครูโรงเรียนประถมศึกษา*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติวดี บุญชื่อ และคณะ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.
- กุสุมา เมฆะวิภาต. (2560). บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(2), 156-169.
- คุรุสภา. (2556). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย มาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.2556*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ถิราภา สีหะมงคล. (2555). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์: การวิเคราะห์อภิमानด้วยโมเดลเชิงเส้นระดับลดหลั่น*. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2551). *Learn How to Learn ให้ความรักก่อนให้ความรู้*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สมบุรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ. (2544). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2555). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การเสริมสร้าง “ทักษะชีวิต” ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- อมรากล อินโชนนท์. (2547). *กิจกรรมเสริมความฉลาดทางอารมณ์เด็ก 3-11 ปี*. นนทบุรี: สำนักกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- อรทัย แสงทัย. (2555). *ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- อัจฉรา สุขารมณ์ และอังคินันท์ อินทรกำแหง. (2548). การประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับ อีคิวในประเทศไทย. *รายงานการวิจัยฉบับที่ 101 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- Agrrhode, V. (2013). Emotional and social intelligence competence: Implications for instruction. *International Journal of Pedagogies and Learning*, 8 (2): 66-77.
- Labby, S. F. C. Lunenburg and J. R. Slate. (2013). Emotional Intelligence Skills and Principal Characteristics. *Journal of Education Research*, 7(4): 257-268.
- Mayer, J.D., Salovey, P. and Caruso, D. (2000). Models of emotional intelligence. In *Handbook of Intelligence*, Sternberg, R. J. (ed.), 396-420. New York, NY, US: Cambridge University Press.
- Rebecca, N. (1998). The Comfort Corner: Fostering Resiliency and Emotional Intelligence. *Childhood Education*, 7(4): 200-204.